

Frit NORDEN

38. årgang • nr. 1 • 2010

NORDISK Folkerigsdag/ Folkmøte/Folkting 2010 på Åland

Bästa nordbor, Folkting 2010 arrangeras på Åland 29.7.-1.8.2010. Med denna hälsning vill jag önska er alla välkomna och väcka ert intresse för vårt autonoma samhälle.

Åland tillhörde det svenska riket ända till kriget 1808-1809 då Sverige tvingades avstå Finland och Åland till Ryssland. Nationernas förbunds råd fattade 1921 beslut om kompromiss där Finland fick suveräniteten över Ålandsöarna fast ålänningarna åberopade återförening med Sverige.

Vid övertagandet av Ålandsöarna gav Finland löftet att ”ålänningarna tillförsäkras möjlighet att själva ordna sin tillvaro så fritt det över huvudtaget är möjligt för ett landskap, som icke utgör en egen stat”. Efter mer än 80 år av finländsk överhöghet samt EU-medlemskap kan man konstatera att:

1. i många andra autonomier har befolkningen getts möjlighet att i betydligt högre grad påverka sin vardag,
2. efter EU-anslutningen minskade Ålands möjligheter till reellt självstyre ytterligare genom att behörigheter som tillhört självstyrelsen flyttades över till EU-organen och på grund av Finlands motstånd erhöll Åland inte ens någon demokratisk kompensation i form av t.ex. en egen plats i EU-parlamentet,
3. Åland riktar sig allt mer västerut (Norden, handeln, utbildning)

På Åland blir man alltså oundvikligen intresserad av hur demokratin i samhället fungerar. Sådana funderingar och debatter varvas sedan med underbara stunder i det här natursköna demilitariserade landskapet med 6.700 öar och skär varav cirka 150 bebodda, 912 km allmän väg på fasta Åland och skärgården samt cirka 27.500 invånare av alla de slag.

Mer om allt detta och vilka visioner dagens ålänningar har för sin framtid får man höra under Folktingsdagarna!

Merja Renvall, Folktingsarrangör på Åland,

LÆS I BLADET

En nordisk union?, side 2

Island som Nordens Haiti?
side 3

Kan vi stole på bankerne?
side 6

Danske udvisninger bryder
nordiske regler, side 7

Låt folket välja en nordisk
president, side 7

Einar Már Guðmundsson
i København, side 8

NY BOG om nordiske sprog
og nordisk sprogforståelse,
side 8

Ib Christensen 80 år, side 8

Åland, side 10

Nordisk Folkeriksdag 2010 i
Mariehamn, Åland, side 11

Grundlovs møde i Odense,

Læs mere på side 10 - 11

Foto: Magnus Fröderberg/norden.org

– EU kommer ikke i nærheten av det vi kunne gjøre i en nordisk union, sa den svenske historikeren Gunnar Wetterberg til Midtengruppen i Nordisk råd mandag. Han understreket at det nordiske samarbeidet og samarbeidet i EU ikke står i motsetning til hverandre, men heller kompletterer hverandre.

Frit NORDEN

Redaksjon:

Frit Norden, Danmark:

Jesper Morville (ansv.)

Jespermorville@mail.dk

Fritt Norden, Norge:

John Dale

j.dale@online.no

Frit Norden, Sverige:

Gunilla Winberg

gunri@telia.com

Abonnement: Dkr. 200

Tryk: Notat Grafisk

En nordisk union?

- EU kommer ikke i nærheten av det vi kunne gjøre i en nordisk union, sa den svenske historikeren Gunnar Wetterberg til Midtengruppen i Nordisk råd 12. april 2010. Han understreket at det nordiske samarbeidet og samarbeidet i EU ikke står i motsetning til hverandre, men heller kompletterer hverandre.

Wetterberg la frem sine ideer om opprettelsen av en nordisk union eller forbundsstat, og sa at potensialet i det nordiske samarbeidet er mye større enn det som blir utnyttet i dag. Han mener at EU i de neste to generasjonene ikke vil komme til å gjøre de tingene det nordiske samarbeidet ville kunne gjøre hvis man opprettet en nordisk forbundsstat.

Flere av parlamentarikerne i Midtengruppen uttrykte skepsis til unionstanken, på grunn av de nordiske landenes unionshistorie.

– Hvis man sikter mot stjernene så ender man i det minste i tretoppene, svarte Wetterberg på den skepsisen.

Dagfinn Høybråten er enig med Wetterberg i at det nordiske samarbeidet har et uutnyttet potensial.

– Potensialet i det nordiske samarbeidet er sterkt undervurdert, særlig av nordiske politikere. Jeg tror man har vært for opptatt av å se forbi Norden og ikke til Norden. Tiden er inne for å vende tilbake til det nordiske samarbeidet, og se hvordan vi kan utvikle det, sa Høybråten, og trakk blant annet frem det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet som viktig for fremtiden. Høybråten mener også konsensusprinsippet i det nordiske samarbeidet bør revurderes.

Praksisen med konsensus i det nordiske samarbeidet er et hinder som også Lars Hovbakke Sørensen fra Universitetet i Århus mener man må komme til livs. Han presenterte mandag fem tiltak han mener må til i et fornyet nordisk samarbeid.

– Samarbeidet må gjøres mer forpliktende. Man må vekk fra konsensus og innføre flertallsbeslutninger. Det vil gi større legitimitet, sa Lars Hovbakke Sørensen under Midtengruppens seminar mandag.

Av andre tiltak, mener han at utvalgene i Nordisk råds bør gjenspeile EUs utvalg. Direkte valg til Nordisk råd og opprettelsen av et eller flere nordiske universiteter er også sentralt, mener den danske universitetsprofessoren. Kunnskapen om nordisk historie og samarbeid blant de unge må også forbedres, slik at fremtidige generasjoner forstår betydningen av det nordiske samarbeidet.

Gunnar Wetterberg og Lars Hovbakke Sørensen deltok på Midtengruppens seminar om hvordan fremtidens nordiske samarbeid bør se ut. Seminaret fant sted på Stortinget som opptakt til Nordisk råds aprilmøter i Oslo 13.-14. april.

Kilde: Nordisk Råd

Skal Island være Nordens Haiti?

Einar Már Guðmundsson

På Haiti accepterede de samtlige de betingelser, som Den Internationale Valutafond stillede. Nu hersker der hungersnød

I august sidste år blev der afholdt et folkemøde på Austurvöllur i protest imod Icesave og Den Internationale Valutafonds betingelser. Ved den lejlighed sagde jeg følgende: »De siger, at vi bliver Nordens Cuba, hvis vi ikke godtager dette. Skulle vi ikke hellere sige: Vi bliver Nordens Haiti, hvis vi godtager det? På Haiti accepterede de samtlige de betingelser, som Den Internationale Valutafond stillede. Nu hersker der hungersnød.«

I skyggen af alle de tragedier, som for tiden hænger på Haiti, kan der være anledning til at se nærmere på indholdet i det, jeg sagde.

Haitis historie er i disse dage uhyre interessant og lærerig for os islændinge. Ved denne skillevej er det vores pligt at vurdere historien, både vores egen periode som koloni og andres. I kølvandet på neokapitalismens postmodernistiske mangel på historie er det på tide at tage handskerne af, banke i bordet og repetere historien. Ikke kun for at huske, men også for at tage ved lære af den. Dog må vi ikke lade diskussionen komme helt ud på de røgfylde vidder, hvor den islandske debat er endt, uanset at vi skylder præsidenten tak for at have revet taget af tørvehytten med sit nej.

Den amerikanske finansanalytiker Michael Hudson siger: »Den Internationale Valuta-fond (IMF) er en inddriver for internationale kreditorer, fonden er ansvarligt for inkasso af indtægter fra ejendomme og industri. Det er forbløffende, at nationer i hele verden uden modstand er i færd med at fraskrive sig deres økonomiske suverænitet.«

Vi fik at vide, at vi skal forvandle privat gæld til offentlige forpligtelser

og betale dem tilbage. En sådan tilbagebetaling kan ikke gennemføres uden højere skatter, nedskæring af offentlige udgifter, udhuling af de enkelte borgers opsparinger og flere tiltag af samme art. De har lånt os til udbetalingen på forhånd. Jeg behøver næppe at komme med en nærmere forklaring, men de britiske og hollandske myndigheder har refunderet indskuddene til de kontoindehavere, som var kunder i den privatejede Landsbankinn, og hvis ikke den islandske indskuds-garanti er tilstrækkelig, kræver de statsgaranti for resten. Altinget havde for sin del godtaget at garantere denne betaling, men præsidenten har nu givet nationen mulighed for at sige sin mening om sagen.

Plads til kritikken

Uanset hvad, står vi tilbage med answeret. Men vi kan have indflydelse på betingelserne, dvs. på hvordan vi vil afdrage gælden. I den situation, vi nu befinder os i, er det en etapesejr, ikke kun for os som bor på Island, men også for en del andre nationer, som uden mindste modstand er på vej til at miste deres suverænitet. Grækenland bliver nødt til at opfylde tyske kreditors krav, litauerne er bondefanget af svenske kreditorer, og sådan kunne man blive ved. Finansverdenen er fuld af debitorer og kreditorer.

Som i Fadervor. Den islandske præsidents veto har sat disse sager ind i en ny sammenhæng i den internationale debat om den globale gældssituation. Debatten i engelske og hollandske medier blusser op på ny. Utallige artikler og blogsider tager sagen op og drøfter den med fornuftige argumenter. Pludselig er vi, som er kritiske

over for finansverdenen, ikke længere som en uddød fugleart, men som en fugleflok der har fået luft under vingerne. For ikke så længe siden fik jeg tilsendt en afrikansk avisartikel med følgende overskrift: »Islændingene nægter at møde op til deres egen begravelse.«

Lad os igen citere Michael Hudson: »Den Internationale Valutafond (IMF) er en inddriver for de internationale kreditorer, fonden er ansvarligt for inkasso af indtægter fra ejendomme og industri. Det er forbløffende, at nationer i hele verden uden modstand er i færd med at fraskrive sig deres økonomiske suverænitet.« Dette er sagens kerne, og dette er ved at ske over hele verden. Folk er parate til at sige nej til, at de kreditorer, som har arbejdet mest ihærdigt for at gældsætte nationer og enkeltpersoner, alene skal bestemme, på hvilken måde denne gæld skal tilbagebetales.

Men hvad har alt dette med Haiti at gøre? Det har relevans på flere måder. Selvfølgelig præciserer jeg, at jordskælvet, som lagde Haiti i ruiner tirsdag den 12. januar, ville have forårsaget megen død og ødelæggelse hvor som helst i verden. Og dog er det ingen tilfældighed, at ødelæggelserne blev så uhyrlige på Haiti. Det skete på grund af samfundets indre svaghed og har sine rødder i det forhold, at nationen i århundreder har været undertrykt og gældsæt.

Haitis gældshistorie

Der er nemlig god grund til at være forsigtig med at acceptere kreditorens tilbud om guld og grønne skove.

Med en aftale fra 1697 fik fransk-mændene herredømme over den

Foto: Jesper Morville

Foto: Helgi Thorsteinsson/norden.org

vestligste tredjedel af Hispaniola og kaldte den Saint-Dominique. I det næste århundrede blev området en af verdens mest lukrative kolonier og lagde grunden til velstand i mange franske byer og landsdele. Slaverne, som lagde grunden til denne rigdom på denne del af øen, gjorde oprør i 1791, uden tvivl delvis påvirket af Den Franske Revolution. Der findes til og med forskere, som påstår, at revolutionen på Haiti var lige så vigtig som Den Franske Revolution eller sågar vigtigere. Franskmandene forsøgte at nedkæmpe oprøret med hjælp fra briter og spaniere. Det førte til krig, som varede i 13 år. I 1804 kunne landet omsider fejre sin selvstændighed og tog navnet Haiti.

Her kunne jeg fortælle en lang historie om de store nationers foranstaltninger i den epoke og om haitianernes forsøg på at leve et menneskeværdigt liv. Haiti blev fuldstændig isoleret, indtil staten gik med til at betale franskmandene erstatning for tab af slaverne 150 millioner franc eller lige så meget som Haitis bruttonationalprodukt i 10 år. Denne gæld blev efter en årrække nedsat til 90 millioner franc, men det var fuldstændig uden betydning. Haiti havde ikke penge til at betale gælden af, da nationaløkonomien var smadret efter krigen mod kolonisterne. Til sidst blev myndighederne tvunget til at optage lån med

skyhøje renter i franske banker. Sidst i 1800-tallet udgjorde betalingen fra Haitis folk til franskmandene 80 procent af statens budget, og det sidste afdrag blev betalt så sent som i 1947.

En eller anden har regnet ud, hvor mange gange Haitis indbyggere har erstattet franskmandenes tab af slaver, men slaveriargumentet blev alligevel benyttet til at retfærdiggøre gældsforholdet og undertrykke nationen. For nogle år siden krævede Haitis indbyggere erstatning fra Frankrig, men selv om mange nationer udtrykte forståelse for kravet, blev det i sidste ende afvist.

Hvad kan vi lære?

Spørgsmålet er, hvilken slags lære vi islændinge kan drage af denne historie. Selvfølgelig vil eksperterne protestere over hele linjen: »Dette kan ikke sammenlignes.« Men forklare, hvorfor det ikke kan sammenlignes, vil de ikke. Men som sagt: At optage lån på grund af gæld og så derefter forhandle om afbetalingen på kreditorens betingelser det er just dette, som kan sammenlignes. Det er her, den politiske og historiske parallel ligger. Hvortil kommer, at når første runde er overstået, vil der igen skulle optages nye lån hos Den Internationale Valutafond, som vil gældsætte Island yderligere, hvilket igen vil medføre nye krav om højere skatter, sænkning af offentlige udgifter, udhuling af be-

folkningens opsparinger og tilsvarende tiltag. Dette kaldes at omorganisere økonomien. Som Mark Flanagan, Den Internationale Valutafonds repræsentant på Island, udlægger situationen, kan det kun forstås sådan, at Island skal forblive en kæmpestor industrifabrik, indtil landet opnår en balanceret finanslov og har betalt sin gæld af. Dette kom for en dag på møde med ham i Nationalbanken i begyndelsen af december.

Skal vi se på, hvad denne politik har betydet for Haiti? Skal vi se nærmere på IMF's resultater dér? Jeg bliver nødt til at nøjes med få eksempler, da en oprensning af Valutafondens resultater på Haiti ville fylde mange bind. Summa summarum er: Haitis gældsætning har været Valutafondens redskab til at realisere sine økonomiske planer, og resultatet er 70 procents arbejdsløshed og den største fattigdom på den vestlige halvkugle en pointe, man ofte ser gentaget i medierne i disse dage.

Medierne har derimod tiet over for Valutafondens og det internationale samfunds ansvar for denne fattigdom. Medierne har først og fremmest koncentreret sig om de enkelte ledes korrupsion, men de er hovedsagelig et produkt af et korrumpert system, uagtet at de selvsagt også hver for sig har forårsaget stor skade. Korrupsionen er et kredsløb: Systemet avler korrupte mænd, som korrupperer det endnu mere. Islands tv siger ingenting om Valutafondets deltagelse i og ansvar for Haitis nød.

Valutafondens ideologi

Et lille eksempel: Amerikanerne lod alle svin på Haiti slagte af frygt for svineinfluenza, men importerede i stedet amerikanske gennemsnitssvin fra Iowa, og disse amerikanske svin krævede bedre levevilkår, end en gennemsnitshaitianer har. En gang sagde Ronald Reagan, at Sovjetunionen var »et abesystem« if the want to keep their monkey system ... og det havde han i og for sig ret i. Spørgsmålet er nu, om Amerika under Valutafondens ledelse og med mænd som Mark Flanagan med sine Excel-ark i bagagen ikke kan siges at have overtaget denne position.

Haitis indbyggere havnede i amerikanernes klør i 1915. Amerikanerne omorganiserede hele samfundssystemet efter forgodtbefindende, og før de igen forsvandt med deres militærstyrker fra landet i 1934, havde de optrænet lokale militærstyrker, som nu kom til at holde hele landet i deres vold. Jeg springer diktatorerne Papa Doc og Baby Doc over, men fra midten af 1990erne førte urolighederne i landet til, at præsten Aristide kom til magten. Han havde holdt gudstjenester i fattigkvartererne og blev straks uvenner med den herskende klasse. Han nød folkets gunst og fik 67 procents støtte ved valget, men havde sine begrænsninger. De, som har evner til at se ligheder og paralleller, kan ikke undgå at få øje på, at Aristides og den islandske regerings situation har en del til fælles.

Det, som finansminister Sigfússon og statsminister Sigurardóttir har til fælles med Aristide og læg mærke til, at det her drejer sig om en sammenligning er faktisk dette, at ønsker om forbedringer støder på grænser, og at disse grænser har at gøre med gælds-sætning. Aristide sagde: »Det er bedre at tage fejl med nationen end at have ret mod nationen.« Aristide blev valgt til at forandre meget, men havde kun mulighed for at forandre meget lidt. Det sørgede overklassen på Haiti og Den Internationale Valutafond for.

Men hvad medførte Valutafondens ideologi på Haiti? Lønnedgang,

privatisering af den offentlige sektor, omorganisering af produktionen og afskaffelse af importafgiften. Det bliver sikkert meget let for Flanagan og hans kompagnoner at overbevise de islandske socialdemokraters ledelse om, at de skal afvikle toldsatser og importafgifter på Island noget, partiet har kæmpet for i forbund med de islandske luftboblekapitalister, mens man håned dem, som ville støtte den lokale produktion på Island.

Importafgiften på ris blev på Haiti reduceret fra 50 procent til tre procent. Subsidierede risengryn væltede ind i landet, og risimporten gik i vejret fra 7.000 tons til 220.000 tons. Det samme skete med produktionen af kyllinger og korn. Ingen andre steder i verdensdelen er lønnen så lav, og fagforeninger er så at sige forbudt. Selskaber som Kmart og Walt Disney betaler de haitianske arbejdere 11 cent i timen for at sy nattøj og T-shirts, og store virksomheder, som kommer til landet, får skattefritagelse i helt op til 15 år. Er der nogen, som genkender budskabet? Da en sukkerfabrik blev privatiseret, blev den købt af en familie, som lukkede den på stedet og begyndte at importere sukker fra Amerika. Et kornforarbejdningsanlæg blev privatiseret i regi af Valutafonden og solgt for ni millioner, skønt den gav 25 millioner i fortjeneste samme år. Er der ikke noget, som virker velkendt i denne proces?

Noget at forhandle om?

Jo, der er meget, som virker velkendt, men her sker tingene under andre forhold og i en anden sammenhæng. Jeg hørte den udmærkede økonom orvaldur Gylfason sammenligne Valutafonden med et hjælpekorps. Men er det ikke det samme som at sammenligne mafiaen med velgørenhed? Her henviser jeg til Valutafondens historie. Dens aktiviteter på Haiti er svært oplysende. Og dog vil jeg ikke påstå mere, end jeg ved. Jeg er ikke helt sikker på detaljerne i Valutafondens planer eller på, hvordan de vil føre dem ud i livet på Island.

Meget tyder på, at IMF's repræsentanter ser på Island som på en slags regnestykke, hvor man regner sig frem til balance i statsbudgettet. Sådan ser deres plan ud til, hvordan man kan komme gældssituationen til livs med effektiv produktion og ved at udnytte energiresourcerne helt til det yderste, samtidig med at man reducerer offentlige udgifter og forøger skatter. Nationens sociale liv, selve velfærdssystemet, er i fare.

Jeg vil i den sammenhæng pege på følgende: Måske bliver det muligt at forhandle om gælden dvs. vi kan erklære, at vi vil betale vores gæld, men at kun en brøkdel af befolkningen har stiftet denne gæld, der ydermere er så høj, at det er tvivlsomt, om vi på noget tidspunkt vil blive i stand til at klare forpligtelserne. Derfor vil vi have ret til at præsentere et forslag om afbetalingsvilkårene. Jeg nævner dette, for når Valutafondens planer først er ført ud i livet på Island, er det ikke sikkert, der overhovedet bliver noget at forhandle om. Jeg påstår ikke på nogen måde, at dette bliver det endelige resultat, men sådan er situationen i en nøddeskal, og det må vi forholde os til. Haitis problem har hele tiden været det, at landets overklasse og myndigheder har fanget folket i et så indviklet net af internationale forpligtelser med deres gælds-sætning, at det har været helt umuligt for Haitis indbyggere at kæmpe sig fri af denne magt.

Foto: Silje Bergum Kinsten/norden.org

Oversat af Niels Ivar Larsen

Kan vi stole på bankerne?

På Island har befolkningen fornylig sagt nej til at samle skårene op efter bankkrisen. I de baltiske lande har der været stor debat, om de nordiske bankers ansvar. Både EU og de nationale regeringer taler om øget regulering. Hvor er banksektoren i Norden på vej hen?

Letterna fick betala den svenska krisen

Den svenska bankkrisen fick sitt epicentrum i - Lettland. Ingen annanstans har den svenska krisen fått sådana följder som den fick i grannlandet i öster. Därför går det egentligen inte att skriva om ”den svenska bankkrisen”. I stället kommer den här texten att handla om två grannländer, det ena klarade krisen hyfsat medan det andra fortfarande balanserar på ruinens brant. *Eva Franchell, Apr 15, 2010*

Den andra bankkrisen uteblev

När Finland förra gången störtade ned i depressionen i början på 1990-talet skedde det framför allt under bankernas ledning. Hela det dåvarande banksystemet rasade. Nu ser man inte skymten av någon bankkris, trots att ekonomin åter visar upp ohyggliga siffror. *Markku Heikkilä, Apr 15, 2010*

Selvikker som banken

Etter noen ukers nær-døden opplevelse høsten 2008, har norske banker hatt det forbausende bra. Tapene på utlån er bare litt over normalen, overskuddene er store, og myndighetenes forsøk på å regulere bonuser og markedsføring er ikke særlig plagsomme. Men inntektsmulighetene i årene fremover er muligens mindre enn før – næringslivet vegrer seg mot å låne penger, og på boligmarkedet er det stor tvil om veien videre. *Aslak Bonde, Apr 15, 2010*

Banker - back to normal.

Efter en turbulent tid er det ved at blive mere normale tilstande i den danske

Foto: Ane Cecilie Blichfeldt

banksektor, som løsnes fra den massive statslige intervention efter finanskrisen. Tilbage står opgøret om direktøernes lønninger. *Thomas Larsen, Apr 15, 2010*

Gælden blev heldigvis reddet

De tre største islandske banker, Landsbankinn, Glitnir og Kaupthing, kollapsede totalt i efteråret 2008. To af dem, Glitnir og Kaupthing, er nu kommet under udenlandske kreditørers styre og hedder henholdsvis Islandsbanki og Arion banki, mens Landsbankinn er under statslig forvaltning. Den kolossalt hurtige vækst og ekspansion hos de islandske banker, der var blevet 10 gange større end bruttonationalproduktet, sluttede nærmest fra den ene dag til den anden, og tilbage stod lutter ruiner. *Ragnhildur Sverrisdóttir, Apr 15, 2010*

EU kæmper for at regulere banksektoren

Næsten to år efter de første tegn på en nær forestående kreditklemme dukkede op rundt omkring i verden, er den Europæiske Union nået et godt stykke igennem den reformdagsorden, der skal forhindre en gentagelse af den økonomiske krise, som har udraderet en stor del af den økonomiske fremgang, som regionen har opnået gennem det seneste årti. *Andrew Willis - EU Observer, Apr 15, 2010*

Kilde: *Analys Norden - Skandinavisk Newsletter.*

FRITT NORDEN SVERIGE

Ledamöter och suppleanter i vår styrelse är sedan årsmötet mars 2010:

Gunilla Winberg, ordförande
Richard E. Söderström, kassör
Kerstin Palm Lund, övrig ledamot
Astrid Siivonen, övrig ledamot
Bolof Stridbeck, övrig ledamot
Åsa Brandberg, suppleant
Lars Jirvén, suppleant
Roland von Malmberg, suppleant

FRITT NORDEN NORGE

Følgende styre ble valgt 14. mars 2009

Peter Ørebech, leder
Marianne Westby, nestleder
Gullbjørg Røisli, sekretær
Leif Haaland, kasserer
Bjørn Chr. Borch, styremedlem
Laila Alendal, styremedlem
Rolf Reikvam, styremedlem

Varamedlemmer

Ole Wiig
Siri Lill Thowsen
Jon Arnt Haarberg
John H. Dale
Svein Lanser
Kåre André Nilsen
Marte Mjøs Persen

Danske udvisninger bryder nordiske regler

Udvisninger af nordiske statsborgere på grund af behovet for sociale ydelser bekymrer flere nordiske politikere. Det viser sig at der hovedsageligt er tale om en dansk praksis.

Det er meget bekymrende at ikke alle de nordiske lande overholder den nordiske konvention, og at nordiske statsborgere udvises fordi de har behov for sociale ydelser. Det er i strid med de nordiske regler, siger Niinistö.

Ville Niinistö (Gröna förbundet, Finland), formand for Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd, er meget bekymret over denne praksis hvor nordiske statsborgere udvises fordi de ikke kan forsørge sig selv..

- I Norden har vi for det meste ret til at bosätta os hvor vi vil. Det er meget bekymrende at ikke alle de nordiske lande overholder den nordiske konvention, og at nordiske statsborgere udvises fordi de har behov for sociale ydelser. Det er i strid med de nordiske regler, siger Niinistö.

Også danske Hanne Agersnap (SF) fra Medborgerudvalget er kritisk over for udviklingen.

- Dette er en uacceptabel udvikling, og den vidner om en manglende vilje til nordisk integration fra dansk side.

Agersnap understreger at hun kunne tænke sig at komme til bunds i hvorfor den danske praksis er sådan, og at den bør ændres således at danskerne også

bliver solidariske i en nordisk sammenhæng.

For nylig kom det frem at ti nordiske statsborgere i 2009 blev udvist fra Danmark fordi de ikke kunne forsørge sig selv. Blandt de udviste var en gravid studerende fra Norge.

Medborger- og Forbrugerudvalget spurgte i januar de nordiske regeringer om hvilken praksis de forskellige lande har i forhold til udvisninger af nordiske statsborgere. Af svarene fremgik det at både Danmark og Sverige kan udvise nordiske statsborgere hvis de udgør en social belastning. Men tallene viser at det kun er Danmark som praktiserer dette.

De finske, islandske og norske regeringer oplyser at de kun udviser personer som enten er dømt for strafbare kriminelle handlinger eller som udgør en trussel mod samfundets sikkerhed.

Medborgerudvalget vil nu bede den danske minister for nordisk samarbejde om en nærmere forklaring på denne praksis. Det kom frem på udvalgmødet ved Nordisk Råds april møde i Norge. *(Kilde: Nordisk Råd)*

Låt folket välja en nordisk president

Nordiska rådet bör ledas av en folkvald president. Det menar Ungdomens nordiska råd (UNR), vars presidium i april samlades i Oslo. Bakgrunden är bland annat den svenske historikerns Gunnar Wetterbergs förslag om att de nordiska länderna bör bilda en förbundsstat.

- I dagens läge är det Nordiska Rådet inte tillräckligt handlingskraftigt. Få medborgare vet vad som diskuteras och vilka beslut som fattas. Dessutom tar beslutsgången lång tid och resultatet av de fattade besluten märks i allt för liten utsträckning.

- Wetterbergs idé om en förbundsstat Norden var ett intressant förslag men går kanske inte som sådant att genomföra, konstaterar UNR:s president Minna Lindberg.

- Men att införa ett val i alla nordiska länder, där man väljer en gemensam president skulle vara möjligt, fortsätter hon.

UNR menar att en nordisk president skulle öka incitamenten för att driva det nordiska samarbetet framåt. Tack vare att ledningen för Nordiska rådet då skulle stå till svars inför folken i de nordiska länderna och självstyrelseområdena kommer det också att vara tydligt att presidenten måste leverera för att behålla förtroendet.

- I dagens läge är Nordiska rådet inte tillräckligt handlingskraftigt. Få medborgare vet vad som diskuteras och vilka beslut som fattas. Dessutom tar beslutsgången lång tid och resultatet av de fattade besluten märks i allt för liten utsträckning, säger Minna Lindberg.

UNR anser inte att beslutsfattandet i Nordiska Rådet bör förändras i grunden. De parlamentariker som idag utgör beslutande församling bör fortsätta vara Nordens parlament. Skillnaden blir att arbetet leds av en president som majoriteten av de nordiska väljarna står bakom.

Det är så klart viktigt att vi även ser till att självstyrelseområdena och de mindre länderna får en jämlik ställning även i framtiden. Det ska man naturligtvis ta hänsyn till när man fastställer formerna för presidentvalet, säger Ungdomens nordiska råd i ett uttalande.

UNR möts i Oslo i sammanhang med Nordiska rådets aprilmöten i Stortinget. *(Kilde: Nordisk Råd)*

Einar Már Guðmundsson hos Frit Norden i København

Fredag den 26. februar var der på Cafe Drop Inn i København foredrag ved den islandske forfatter Einar Már Guðmundsson (se også omtale i sidste nummer, kulturnummeret). Et foredrag, hvor han fortalte om sin seneste udgivelse "Hvidbogen" og lavede tråde fra persongalleri og begivenheder i sine tidligere, skønlitterære udgivelser og op til nutidens økonomiske kollaps, "finansvikinger" og varmluftsøkonomi, bobleøkonomi, Islands historie, EU med videre.

Arrangementet blev afviklet i et samarbejde mellem Foreningen Frit Norden i Danmark og Folkebevægelsen mod EUs internationale udvalg (som også sidste år indstillede Einar til Folkebevægelsens træskopris). Endvidere var der under forløbet kontakt til Informations Forlag, som står for udgivelsen af den af Erik Skyum Nielsen oversatte "Hvidbogen" eller "Hvíta bókur/bókin".

Der var stort fremmøde af formodentlig både Norden-entusiaster, EU-modstandere, litteraturfolk, politisk vakte, Islandskendere og af Einars danske læsere.

(Jakob Buhl)

NY BOG!

Fredrik Harstad og Annica Andersson har skrevet en glimrende bog om Nordens sprog og Nordisk sprogforståelse. Den er på 161 sider, koster 165,09 SEK excl. moms og kan bestilles fra bl.a. <https://www.adlibris.com/se/shopperwish.aspx?addwish=9197842109>

Ib Christensen fylder 80 år

Medio marts fyldte Ib Christensen 80 år. Han er en kendt skikkelse inden for EU-modstanden, var EF-parlamentariker for Liste N, Folkebevægelsen mod EU (1984-94), og har også været med i arbejdet i Europarådets parlamentariske forsamling og Nordisk Råd. Ib Christensen var i 1970'erne som yngre politiker med til at forny Retsforbundets profil og give det gamle retsstatsparti en renæssance. Han var følgelig med til at sikre, at partiet igen kom i Folketinget, noget ret uhørt på dette tidspunkt. Faktisk blev det dengang betragtet som en næsten uoverstigelig hurdle for et parti at kæmpe sig tilbage til Folketinget, efter at det havde været ude i kulden. Men det lykkedes altså, og Ib Christensen blev indvalgt i Folketinget i 1973, i forbindelse med det jordskredsvalg, som rystede de etablerede politikere og politiske platforme. Valgresultatet afspejlede utvivlsomt den bitterhed og frustration, som var vokset frem i vælgerbefolkningen efter folkeafstemningen om EF i 1972. Og den skræmmekampagne, som sagesløse vælgere blev udsat for inden afstemningen den 2. oktober, 1972. Ib Christensen har igennem hele sit politiske liv ytrret sig skarpt og præcist, han har kunnet trække på sin enorme viden om EU-systemet og dets kringelkroge og traktatgrundlaget og besidder et dybtgående kendskab til meget komplekse EU-stofområder. Derfor var han en farlig modstander i medieduelle med EU-tilhængere. Han udstråler saglighed og evner at

Foto: Retsforbundet

slå ned på det væsentlige. Som vores afdøde formand, *Bent Brier*, skrev i en hyldest til Ib Christensen for 10 år siden (i anledning af de 70 år): "Politikere der ikke går på akkord med deres overbevisning, er sjældne og sjældent "nemme". Til gengæld kan man stole på dem, og den kvalitet er Ib Christensen en fuldgyldig repræsentant for." Ib Christensen ragede i det hele taget op som et fyrtårn i den ikke-socialistiske EF- og senere EU-modstand. Men Ib Christensen hørte også hjemme i Frit Norden, han delte det frihedssyn og de værdier, som altid har været karakteristiske for vores forening.

I Frit Nordens regi havde vi i lang tid glæde af Ib Christensen, vi drog nytte af hans omfattende viden om EF/EU, folkestyrets basale principper, international frihandel m.m. Han var i en lang årrække fast bidragsyder til Frit Norden, var i mange år med i bladets redaktionspanel og skrev kommentarer og artikler i Frit Norden med aktuelle vinkler på EU-temaer. Ib Christensen er forfatter til utallige kommentarer og debatindlæg og markerer sig som aktiv debattør og skribent fortsat med skarpe synspunkter på EU. Et retrospektivt tillykke med den runde dag i marts.

Leif Kajberg og Jakob Buhl

Debatmøde om Øresundsregionen på Christiansborg

Norden i Fokus og Øresundskomiteen havde inviteret til debatmøde Øresundsregionen og dens betydning som forbillede for det nordiske samarbejde. Tre medlemmer af Frit Nordens danske styrelse var mødt frem (Leif Kajberg, Lissie Thording, Jakob Buhl). Dagens højdepunkt og trækplaster var den svenske debattør og historiker Gunnar Wetterberg, der i to kronikker i Dagens Nyheter sidste år vakte opsigt ikke bare i Sverige, men også i flere andre nordiske lande med sine visioner for et vidtgående nordisk samarbejde. Han debatterede med bl.a. Nordisk Ministerråds generalsekretær Halldór Ásgrímsson og den svenske minister for nordisk samarbejde Christina Husmark Pehrson. Wetterberg fremhævede nødvendigheden af, at turde gå frem med en vision. Også i den første spæde tid, hvor man risikerer forhånelser, latterliggørelse eller i værste fald tavshed. Han fortalte også om, hvordan andre lande i Europa, senest Tyskland og Italien, var blevet samlet, men altså ikke Norden. Det kom også frem, at trods Danmarks indmeldelse i EU allerede i 1973, så så erhvervslivet fortsat mod Norden, når det gjaldt fusioner. Generalsekretæren nævnte en nordisk sprogkonference på højt niveau i april der, som noget relativt nyt, inkluderer BÅDE samarbejdsministrene, undervisningsministrene og kulturministrene.

Posten Nordens (dansk-svensk) Finn Hansen, Øresundskomiteens Mikael Stammering og ikke mindst Copydan Kabel-TV's Lise Schubart kom med nogle af de lidt mere engagerede indlæg, mens de fleste fremmødte politikere var noget mere spagfærdige og vage. Pudsigt nok med dansk Venstres medlem af Nordisk Råd Marion Pedersen som en undtagelse. Hun er

det danske folketings eneste ordfører for Øresund.

Copydan Kabel-TV gør en meget prisværdig indsats for at støtte nabolands-TV i Danmark (dog kun Sverige og Norge samt Tyskland) og det bl.a. i et forsøg på at synliggøre et kulturelt bredere udbud af fjernsynsprogrammer. De har indført tekstning og så annoncerer de særskilt for særligt seværdige programmer. Er du en af dem der har studeret TV-programmet på bagsiden af en dansk avis, har du også set disse annoncer.

Copydans arbejde kom frem bl.a. i forbindelse med diskussionen om en nordisk identitet og en evt. Øresundside-identitet. I den sammenhæng blev det også nævnt, at kandidaterne til Nordisk Råds litteraturpris burde kunne købes i hele Norden til SVENSKES pocketbogspriser!

Et andet gennemgående træk var, blev det ofte fremhævet, de konkurrencefordele der kunne være ved at de nordiske lande stod sammen og ved at Øresund, f.eks. universiteterne i København og Lund, kunne stå langt stærkere internationalt ved forskellige fælles projekter.

Dagens trækplaster var dog Wetterberg og mange nordister var da også til

stede, nogen i embeds medfør, andre som privatpersoner eller foreningsrepræsentanter. Således bl.a. vores gode kontakter Johan Lindblad og Mette Holbech.

Ingen, udover et par af politikerne, modsagde Wetterbergs vidtgående nordiske visioner udover en enkelt fremmødt esperantotilhænger fra salen.

Indgangsvinklen kan være forskellig: Er det Norden/Øresund ude i verden? Er det konkurrenceparametre og erhvervsliv, er det at kæmpe for en eller anden form for velfærdssamfund, er det en særlig følelse af at være skandinaviske eller nordisk og kommer der en øresundsk følelse? Udvisninger fra Danmark af nordiske statsborgere på overførselsindkomst, antydninger af ikke integrerede danskere i Skåne samt fortsatte nordiske grænsehindre, var nogen af de ting der blev hevet frem fra skabet. Kort diskussion om sprogforståelsen og det paradoksale i, at det ikke har langt højere prioritet, blev kort debatteret.

Endelig var der dem der ville have hele Norden med i EU og euroen, mens NATO højest nævntes et par gange. Omkostninger ved pengeoverførsler, bijob i et andet nordisk land og besværligheder derved samt forskellig implementering af EU/EØS-regler var også oppe at vende.

Nordiske grænsehindre og Øresundsregionen har ofte været genstand for forskellige arrangementer i officielt nordisk regi, men denne gang var der lige sådan et strejf af et sus over det, da Wetterberg argumenterede ganske nøgternt og slagkraftigt. Det var det nye.

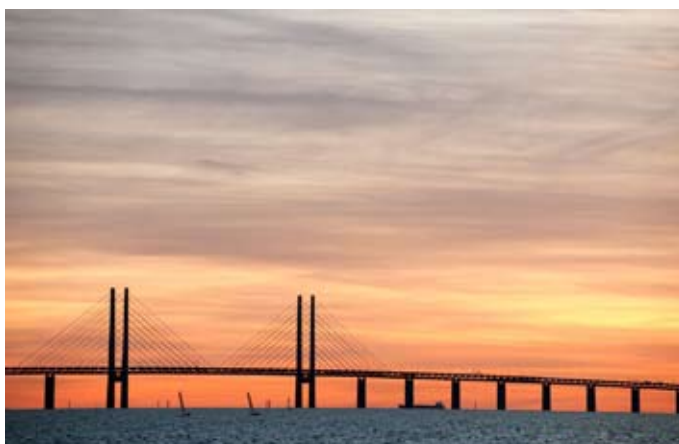

Foto: Johannes Jansson/norden.org

Åland

Indbyggere: 27.153 (31.12.2007)
Hovedstad: Mariehamn, 10.902
(31.12.2007)

Statsform: Selvstyrende del af den finske republik

Åland er et selvstyrende område i Finland

Åland ligger i Østersøen mellem Finland og Sverige. Den største af øerne er ”fasta Åland”, som udgør ca 70% af hele landområdet. Ålands eneste by hedder Mariehamn (Maarianhamina) og ligger på fasta Åland. Åland har været lige som Finland, under Sveriges og Ruslands magt. I 1917, når det russiske zardømme faldt, ønskede ålændingene at blive genforenet med Sverige. Julen 1917 erklærede Finland sig dog som en selvstændig stat og var ikke parat til at opgive Åland.

På grund af Ålandsspørgsmålets internationale karakter blev det henlagt til det nye Nationernes Forbund og i juni 1921 besluttede forbundets råd at Finland skulle opretholde suveræniteten over Ålandsøerne. Finland garanterede

Ålandsøerne deres svenske sprog, kultur og lokale skikke. Ålandsøerne hører til Nordisk Råd og de blev medlem af EU sammen med Finland i 1995.

Hvad EU angår, stemte man i 1994 to gange. Første gang sammen med Finland. På Åland stemte ca. 49 % NEJ. I anden afstemning var der stort ja-flertal, men kun ca. halvdelen stemte. Det var efter at både Sverige og Finland havde stemt ja.

Kulturfestivaler for alle
Ålands kulturliv er både livligt og varieret. Det indeholder næsten alle former for udtryksformer i kunst og kultur, fra middelaldermusik til multimedievirksomhed. Den voksende mængde professionelle kunstnere - musikere, skuespillere, billedkunstnere og foreninger bidrager til det ålandske kulturlivs dynamik.

Blandt de vigtigste årligt tilbagevendende kulturbegivenheder finder vi de højt estimerede Litteraturdage i Mariehamn, Ålands internationale Orgelfestival, Ålands kulturfestival, Alandia Jazz og mest med henblik

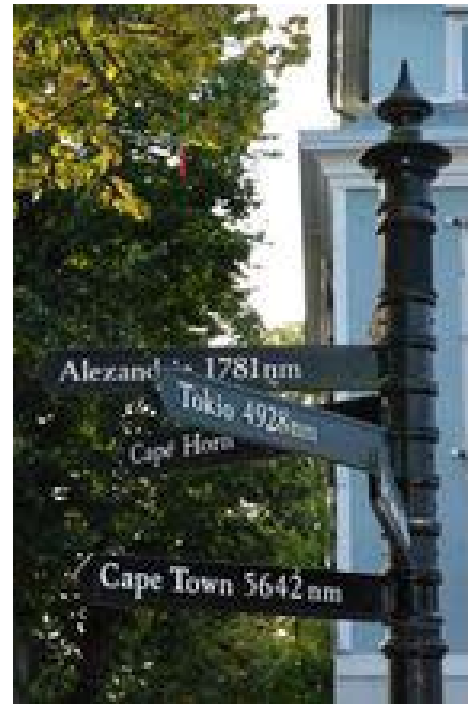

Foto: Silje Bergum Kinsten/ norden.org

på de unge Rock Off.

To kendte forfattere har Åland fostret. Begge kvindelige: Sally Salminen og Ulla-Lena Lundberg.

Åland er ensproget svensk
Ålands officielle sprog er svensk. Engelsk er obligatorisk i grundskolen, mens finsk derimod er valgfrit. Åland er Finlands eneste ensproget svenske område.

Åland består af mere end 6.500 øer

Ålands øer består af klippe og er formet af istiden og havet. Åland ligger i Norden inden for den såkaldte egzone med mange ædle løvtræer som eg, ask, elm, løn og lind og sydlige arter af blomstervegetation. På Åland vokser et stort antal orkideer og de ålandske enge, som har flest arter i hele lande, og er meget omtalt. Havklimaet ved Åland er mildere end i Finland.

Text: NIFIN, Nordjobb, Jakob Buhl

Foto: Freyja Finnsdóttir

NORDISK FOLKRIKSDAG

29 JULI – 1 AUGUSTI

I MARIEHAMN PÅ ÅLAND

Huvudtema: En ny nordisk union? Vad skulle den kunna innebära – lokalt, regionalt - och i världen?

TORS DAG 29 JULI

Fm Ankomst
Lunch/frokost

Välkomsttal/Kulturinslag
Åland - en självstyrande region i Nordens östra del
Presentatör: Merja Renvall

Middag/Aftensmad

Kulturaktivitet ev. Att förstå varandra i Norden **Erik Andersson, Professor vid Åbo Akademi, Finland**

FREDAG 30 JULI

Presentation av Lagtinget
Hur ser åländska ungdomar på Norden?

Lunch/frokost

Gemenskap finns inte i Norden! Den måste skapas och odlas! - Tankar om det nordiska samarbetets behov av en folklig bas. Bengt Göransson, f.d. kulturminister/ utbildningsminister, Sverige

Middag/Aftensmad

Kulturaktivitet

LÖRDAG 31 JULI

Från Köpenhamn till Mexiko - Den rika världens ansvar i förhållande till klimatfrågan - Arwid Solheim, klimatrådgivare, Norge
- Aktuell nordisk miljöteknologi (Sverige)
- Vad kan vi själva göra? Om att spara energi i hemmet Jane Kruse, Danmark

Lunch/Frokost

Färöarna – en självstyrande region i Västnorden

Utflykt

Middag/Aftensmad

En ny Nordisk Union? Vad skulle den kunna innebära – lokalt, regionalt – och i Världen? Johan Galtung, freds- och konfliktforskare

SÖNDAG 1 AUGUSTI

Uppföljning av debatten om en Nordisk Union Kaj Armann, Norge

Vart tog den folkliga demokratin vägen? Tord Björk, Sverige

Lunch/Frokost

Utvärdering av NFR 2010 . presentation av arrangören av NFR 2011 Avslutning

Programmet updateres löbende på www.fritnorden.dk

PRAKTISKT

RESOR

www.eckerolinjen.se Cirka två timmars båtresa från Grisslehamn i Sverige till Eckerö på västra Åland. (Grisslehamn ligger ca 11 mil norr om Stockholm, buss från Cityterminalen, gate 1, platser och kombinationsbiljetter buss-båt bokas även i Cityterminalen eller tel. 0175-25800; buss 30 min. Eckerö-Mariehamn reguljärtariff 3,90€)

www.vikingline.se (Stockholm eller Kapellskär) till Marieham
www.airaland.ax (flyg Uppsala – Mariehamn, 10 min. resa till centrum)

KONFERENS

Alandica, konferens- och kulturcentret i centrala Mariehamn. Allt är nära på Åland!

LOGI

Förmånligaste alternativ i Mariehamn (ca 50 euro per natt):

Gästhem Kronan, Neptunigatan 52, tel. 358 (0)18 12617, kronan@aland.net (10 min. från kongresscentret)

Strandnäs hotell och gästhem,

Gamla Godbyvägen 21, tel. 358 (0)18 21511, info@strandnashotell.ax (20 min. från kongresscentret)

Kontakta arrangören per e-post (Merja Renvall: ratt-visaren@aland.net)

1. om du vill få hjälp med bokningen
2. även om du bokar övernattnings själv för att vi kan hålla koll om totala behovet av övernattnings
3. om du vill veta om alternativa inkvarteringsmöjligheter

AVGIFTER

Deltagaravgift 60 € inklusive konferensutrymmen och -arrangemang, buffélunch, eftermiddagskaffe, föreläsningarna, guidningar och besök samt kulturprogram.

Betalas till Frit Norden föreningarna i Sverige, Norge, Danmark och Island. I Finland och Åland till arrangören (Ålandsbanken 660100-01023340, ange ditt namn och adress samt Folkting, och som mottagare: Rätt-Visaren f:ma)

ANMÄLNINGAR

Preliminära anmälningar omgående och bindande anmälningar senast den 10 juni till Merja Renvall ratt-visaren@aland.net eller via din Frit Norden-förening.

Eftersendes ikke ved vedvarende
adresseændring, men tilbagesendes
med oplysning om ny adresse

~~Frit Norden~~

~~c/o Lerstrup~~

~~J.P. E. Hartmanns Allé 2B~~

~~DK-2500 Valby~~

Post kunde nr. 150011206

GRUNDLOVSMØDE

Lørdag den 5. juni 2010

Amfiscenen.Brandts Klædefabrik,
Brandts Passage Odense

i tilfælde af øsende regn foregår mødet på Musikbiblioteket

14.00-14.25 Velkomst ved Lisa Mette Bentzen, skuespiller

Musik ved

Ida Marie Petersen, vokal

Morten Øberg, saxofon

Jens Petersen, keyboard

Andreas Lang, bas

Der kommer musik igen mellem talerne

14.25-14.40 Lave K. Broch, kampagnekoordinator,

Folkebevægelsen:

Hvem bestemmer - egentlig?

14.50-15.05 Knud Vilby, formand for Socialpolitisk Forening:

Den voksende fattigdom

5.15-15.30 Vagn Greve, juraprofessor:

Terrorfrygt og frihedsret

15.40-15.55 Toni Liversage, forfatter:

Civil ulydighed er en pligt

Musik - afslutning

Arr. Frit Norden og Udfordring Europa

STØT FRIT NORDEN

i arbejdet for folkestyre og et
frit internationalt samarbejde
med udgangspunkt i nordisk
menneskesyn og fællesskab.
Foreningen er tværpolitisk og
uafhængig af andre organisa-
tioner.

**Bliv medlem eller abonnent.
Nærmere oplysninger hos**

Frit Norden Danmark:

Jesper Morville

Christianshvilevej 3, 1. sal

DK-2920 Charlottenlund

Jespermorville@mail.dk

tlf. +45 39 63 35 37

Fritt Norden Norge:

Peter Ørebech

Skjelnavn. 23

N-9022 Krokeldal

peter.orebech@nfh.uit.no

Fritt Norden Sverige:

Gunilla Winberg

Bastugatan 37

S-11825 Stockholm

gunri@telia.com

Eller besøg
vore hjemmesider
www.fritnorden.dk
www.fritt Norden.no